

Ahol már elfogyott az élet...

Vecsei Miklós a vidéki szegénységről az Inforádió Aréna c műsorában

Az egész hajléktalanügyet néhány száz, az utcákon legtöbbet látott emberrel azonosítjuk, miközben a hajléktalanok közül sok ezer ember rendszeresen kap enni, dolgozni jár a szállóról és kapcsolatokat tart. Ma Magyarországon vidéken nagyobb az éhezés mint a nagyvárosokban ? mondta Vecsei Miklós, a Máltai Szeretetszolgálat alelnöke az Inforádió Aréna c. műsorában

Részletek az Aréna c. műsorból, Vecsei Miklós nyilatkozatából

Az egész hajléktalanügyet néhány száz, az utcákon legtöbbet látott emberrel azonosítjuk - miközben a hajléktalanok közül sok ezer ember dolgozni jár a szállóról, kapcsolatokat tart, tanul stb. Európa egyik legjobban szervezett hajléktalan ellátása a miénk, ahol legalább azt tudjuk állítani, hogy ha valaki túl akar élni, ellátáshoz akar jutni, akkor az meg fogja kapni. De milyen a magyar szociálpolitika vidéken? Mi történik, ha egy kistelepüléseken élő nincstelennek szüksége lenne egy meleg cipőre, egy kis fára a kályhájába, vagy ennivalóra vacsorára. Számos településen közel s távol nincs senki, aki ezt meghallaná, míg mondjuk az utcán élő hajléktalan emberhez egyszer csak odagördül egy mozgó orvosi rendelő, egy szociális munkás megkérdezi, hogy nem akarja-e kimosni a ruháját, nem fázik-e a lába és sorolhatnám. Sok-sok olyan gyereket ismerünk, akik mondjuk az alkoholista szülők mellett, fűtetlen lakásban töltik az éjszakát, és senkitől nem tudnak segítséget kérni.

Akik velünk együtt járnak a vidéki településeket azok látják a zuhanásban lévő településeket, például a zsákfalvakat, akár a Nyírségben, akár Borsodban, de most már Nógrád és Heves megyében is. Elfogyott az élet. Amíg szegénységről beszélünk, akkor valami olyasmire gondolunk, ahol nagyon sok hiány van, és az emberek amikor felébrednek reggel, tudják, hogy miért fognak küzdeni, tudják, hogy mi a holnapi napnak az értelme, mik a távlati célok – ezt tudja az egyén és tudja a közösség is. Csodákra képes, amikor az emberek odafigyelnek egymásra. Amikor viszont a hiány elkezd nőni és annyira nincs már semmi, hogy nem érdemes a holnapról gondolkodni – mert a ma vagy a perc az egyetlen kihívás, amit túl kell élni, akkor ez összeroppantja a közösséget, összeroppantja az egyént, megszünteti a kultúrát, megjelenik az uzsora, megjelennek mindenféle visszaélések. Aki ezt nem ismeri, vagy nincs ilyen élménye, az nyilván csodálkozva nézi azt, amikor valaki kifűrészel éjszaka egy gerendát a ház padlásán és megállapítja, hogy milyen felelőtlen ember. Tehát ha a munka hiányzik 1 hétig, 1 hónapig, 1 évig, az lehet, hogy túlélhető. Ha 10 évig, az már nem. A hiánynak van egy olyan mértéke, amikor megroppan mind az egyén mind a közösség és ilyenkor nem lehet számon kérni azokat a logikákat amiket egyébként egy normálisan működő közösségben számon lehet kérni. Egy szociális munkásnak-, de nagyon sokunknak is fel kéne ismernie a különbséget, hogy valaki mikor nem akar például dolgozni, nem tud vagy nem tud akarni. Ahhoz, hogy valaki akarni tudjon, ahhoz kellene célok. Kellene mindenféle minták, ami alapján ő bizonyos helyzeteket megold, kikerül belőle.

Borzasztó, hogy ma Magyarországon vidéken nagyobb az éhezés mint a nagyvárosokban. Ez teljesen ellentmond minden józan logikának – hiszen ott van a föld, ott vannak a kertek. Hát persze, hogy indulatba jön mindenki. De nagyon nehéz a helyzet, amikor az ember már egy megroppant életet vagy egy megroppant közösséget talál.

Jelen pillanatban nagyon magunkra hagyva érezzük magunkat ezekben a helyzetekben, mert a nagyvárosokban egy hajléktalan ember, ha legalább megfogalmazza azt, hogy szeretne ellátáshoz jutni, vagy szeretne egy tál ételt, tudunk neki segíteni, hiszen meg van szervezve az ellátás. A kistelepüléseken ez nincs így.

Van egy cél, ami mögé biztosan mindenki fel tud sorakozni, ez pedig a gyermekek segítése. Soha nem találkoztam olyan emberrel, aki ne akart volna megmenteni mondjuk egy éhező cigány gyermeket vagy azt kezdte volna el mondani, hogy nem segít, mert a szülők isznak. Mindenki világosan látja, hogy ezek a gyerekek nem tehetnek semmiről.

Az elmúlt nyáron több ezer gyerek maradt éhes, pusztán azért, mert sok önkormányzat úgy döntött, hogy a gyermekétkeztetési pályázatokon nem indul. Az önkormányzatok indoklása változatos volt, többen azt mondták, hogy nem tudtak megfelelni a különböző előírásoknak, volt, aki a konyhakapacitásra, a szállítási kapacitásra panaszkodott, de sokan egyszerűen azt mondták, hogy ők ezeknek a családoknak nem biztosítanak ilyen támogatást. Ez kimondottan a cigányságról szól ebben a helyzetben. Pont azok a települések, ahol a legnagyobb baj lehet, nem pályázzák meg ezeket a lehetőségeket. Jó lenne, ha lennének párbeszédék – és ezeket az eseteket meg kellene közelebbről vizsgálni.

Kérdés, hogy az élethez való jog erősebb-e, vagy a tulajdonhoz való jog egy olyan helyzetben, amikor egy-egy önkormányzat kirekeszt embereket például a téli tüzelőhöz jutás lehetőségéből. Néhány település annyira súlyos állapotban van, hogy külső segítség nélkül – akármennyi pénzt is odavihetünk – nem történik előrelépés. Tehát olyan problémái vannak a közösségnek, amit önmagában nem tud megoldani. Ez is azok közé a kérdések közé tartozik, amit még nem beszéltünk végig. Nem hiszem, hogy 5, 10 év alatt meg lehetne oldani a problémát, de mondjuk 30 év alatt igen. Csak ahhoz ma kell elindulni. Nekünk az a szemléletünk, hogy érdemes egy picit elidőzni egy nagy problémánál, jobban megvizsgálni. Persze vannak egyértelmű problémák, mint például a gyermekéhezés – oda be kell avatkozni. De nagyon sok helyzetben ahhoz, hogy igazán jó diagnózist kapjunk a valós problémákról – ahhoz bizony ott kell lenni a helyszínen.

Ekkor elindulhat egy olyan folyamat, amikor láthatjuk a még megmaradt erőket, azokat a kis gyökereket, amiken még vissza lehet kapaszkodni. Aztán 5-10 év múlva jöhetnek az első eredmények, például az első diploma – és onnan kezdve már formálódik a dolog, kicsit kijebb lehet vonulni.

Ha valaki végigmegy egy településen és azt látja, hogy le vannak csúszva a cserepek a tetőkön, az árkok el vannak dugulva, ténferegnek az emberek az utcán, minden szürke és omlik, akkor egészen biztos, hogy ha csak pénzt viszünk oda, akkor nem érünk el javulást. Klasszikusan ezekre a településekre szokták pályázaton nyert pénzből bevezetni a csatornát és szoktak szobrokat emelni. Ezekon a helyeken kell egy beavatkozási pont, ahol elkezdünk foglalkozni a gyermekétkeztetéssel, iskola-, bölcsőde-, óvodafejlesztéssel, a közlekedéssel és csak ezek után emelünk szobrot a falu szülöttének. Ez utóbbi is nagyon fontos dolog, de csak akkor, amikor ezt már értékelni tudják, amikor már a közösség szeretné, hogy örökösség meg azt, aki ott született és nem fordítva.

A rezsi csökkentésnél például itt volt egy lehetőség, lehetett volna azt mondani, hogy mindenki, aki kifizeti előre az áramot, gázt, fűtést, annak 20%-al olcsóbban adják. Végrehajtható lenne. 5-6 év távlatából – mi azóta dolgozunk előre fizetős órákkal – abszolút világosan igazolódik, hogy működik ez a rendszer, már ezres nagyságrendben vannak, akik a mi ellátotti körünkhöz tartoznak és élnek a lehetőséggel. Működik az érthető szigor. Elmondtuk az ott lakóknak, hogy ha folyamatosan az is kap szolgáltatást, aki nem fizet, akkor előbb utóbb megint összeomlik a rendszer. Mindenki tudomásul vette. Nincs más út. A folyamatosan lebegtetés és moratóriumok hirdetéses nem megoldás, innen még nem látszik az alagút vége. Mi azt tapasztaljuk, hogy ha a szigorítások érthetőek, tehát ha világos, hogy mi miért történik, akkor az emberek ebben partnerek mindenütt. Egyébként azt örömmel látom, hogy sok év küzdelme után vannak olyan települések, ahol a saját önkormányzati lakásaikban ugyanezeket az eszközöket használják, úgy, ahogy mi javasoljuk, nagyon szigorú szociális munkával együtt. Tehát nem csak a szigor, hanem a támogatás is megjelenik.

Sokszor beszélünk például arról is, hogy a 40 ezernél nagyobb lélekszámú városokban kötelező az adósságkezelés, de minden statisztika azt mondja, hogy ezekben a nagyvárosokban jobban élnek az emberek. Ráadásul újra és újra adósságot kezelünk ugyanazoknál a családoknál anélkül, hogy előírnánk az előrefizetős órák felszerelését. Tehát hihetetlen mennyiségű feladat lenne, amelyeket higgadtan végig kellene beszélni.